

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Gunnar Johansson*
 Härad: *Korvädlinge* Adress: *Pinnegård, Rottne*
 Socken: *Löraby* Berättat av: *olika personer, se*
 Uppteckningsår: *1946* Född år *pi bekräftat av uppt. bladen*

Tror och sed vid slakt o dyl. s. 1-5.
Pengar och skatter. s. 6-7.
Lysse syntes på nätterna. s. 8.
Lägen om fjärrda kyrkklocka. s. 8.
Hur Kinnelholm fått sitt namn. s. 9.
" Ödet ofta " " " s. 9.
Pesten. s. 9.
Född med segerhusa. s. 10.
Kyrketågning, dop. s. 11.
Lysen. s. 12.
Skvätta barnen för "brunnsgubben". s. 12.
Stenar. s. 13.

Frågeformulär IV. Frågn om tre och be-
träffande slakt o. dyl.

2/ Slakt av grisar, får, kalv och fjäsköt ansågs
som bröderligt arbete. Övermost var slakten
av hästar betraktat som ohederligt, likasom
dem som flädde hundar och katter, det
var ej många som ville befatta sig
med dylikt slakt, det var endast rackare,
(tattare) eller med ^{den} förmåttällda personer
som utförde detta arbete.

3/ Slaktaren brukade ej taga betalt
men skulle hava slaktgillt när slakten
utfördes och skickas till slaktmost skulle
skickas till honom när den blev färdig.

4/ Rackare (tattare) som utförde hästslakt
kallades även "hästfläare". Han var
från det mesta även anlitad som krea-
tursläkare.

5/ I början av 1900-talet började de vanliga slaktarna att även slakta hästar de hade så småningom kommit ifrån tron att det skulle vara ohederligt.

6/ Karteringen utfördes för alltid av rackare (tattare), det var först omkring sekelskiftet som veterinärer började anlitas till detta.

8. Självdöda djur brukade man tupa huden av och sedan gräva ned köttet.

9. Det ansågs vara skadligt för hävande kvinnor att närvara vid slakt, isynnerhet när de stucko grisar eller något annat djur, det skulle ej vara nyttigt att se blod flyta.

10. Man skulle ej tycka synd om djuren som skulle slaktas ej heller tönka eller tycka synd om dem, de fingo då svårt för att dö.

11. Om slaktare skulle kunna få huden av en kalv huvudsakligen utan hjälp av kniv, kunde han ej det, alltså att han ej hade talg i tunnarna.

Kunde slaktaren ej råka leden när han skulle skära av ett ben så sade man, att vederbörande hade ljungit den dagen.

12. Man brukade ibland försöka att lura någon yngre att gå till en granna och låna "rumpetaget" = (rumpetaget).

13. Lungan brukade man kasta bort eller ge den åt hunden.

15. Ben som tillvaratogs var någon gång ett kort efter får, som var 15-20 cm långt och användes till "vrel" = (fr att draga åt sväret om grisens trops när han skulle slaktas)

16. Griseus soaus och den närmaste
ryggkotan ansåg man att barn ej skulle
äta, de skulle ej växa då, påstods det.

18. Om blodet ville leura sig för den som
rörde i blodkitteln, tog slaktaren och doppa-
de ned udden av slaktkniven, det påstods
skulle hjälpa med kallt stål. För var det
slaktare som drack varus blod, det var en
slaktare i Växjö, men avsiktet på honom var
rödflusigt och var så tjock så han knappt
kunde röra sig. Om blodet tillagades
palt, pudding, paltbröd, blodkorv, och plättar.

19. Tjuktare, tunnare, magen och feutau-
läppen.

20. Vit korv (grönkorv), svart korv (blodkorv),
isterband, fläskkorv, "smale" (smalkorv
efter fär), kalvsylta, färsylta, sylta efter
gris såsom huvudsylta, prersylta.

16. Griseus soaus och den närmaste
ryggkotan ansåg man att barn ej skulle
äta, de skulle ej växa då, påstods det.

18. Om blodet ville leva sig för den som
rörde i blodkitteln, tog slaktaren och doppa-
de ned udden av slaktkniven, det påstods
skulle hjälpa med kallt stål. För var det
slaktare som drack varus blod, det var en
slaktare i Växjö, men avsiktet på honom var
rödfluesigt och var så tjock så han knappast
kunde röra sig. Om blodet tillagades
palt, pudding, paltbröd, blodkorv, och plättar.

19. Tjuktaren, turrutaren, magen och fentare-
läppen.

20. Vit korv (grönkorv), svart korv (blodkorv),
isterband, fläskkorv, "smale" (smalkorv
efter fär), kalvsylta, färsylta, sylta efter
gris såsom huvudsylta, prersylta.

och slarvsylta

21. Vöthårstärcke till hästareca.

22. Kv korven gjordes diverse saker såsom
suesdosor, hornskedar, hornkannor, korv-
horn m.m. "Svinagallan" tillvaratogs till att
bota frost med. Blåsan blåstes upp och
torkades och användes dels till ballonger
eller när de gjorde nya skor satte de
skinnets inre sidan utvändigt för att göra
den vattentät. "Tjuramenn" användes även.

23. Hök och kummin, den senare användes
i vit grynkorr.

24. Hudarna brukade skickas till någon
garvare, vilken det fanns gott om på den tiden.

26. Grannarna brukade skicka varandra
slaktkött som bestod av korv, sylta och
blodmat.

30. Till jul var det en allmän sed att alla skulle
slakta den s.k. "jula grisen".

Frågor om tro och sed beträffande
pångar och skatten.

5. Om man hittade pångar runts de
voro särskilt lyckobringande, de brukade
förvaras väl, inuerst i penningsbösen.

6. Om man drömde om penningar så an-
sågs det både förargelse.

10. Det var en vanlig sed att man offer-
de penningar och smycken i källor som
ansågs vara hälsokällor för olika sjuk-
domar. Här i Höpaväns by finnes en
källa och är belägen cirka 300 meter
från där jag bor, den kallas än i dag
för "offerkällan". Den har av ägarerna
rensats upp för 20-25 år sedan men de
finns ingenting i den, antingen den ren-
sats för eller de ej grävde djupt nog
är ej godt att säga.

Barnet har vid träskällarna de s.k.
"Barnabrunnarna" i Ödetofta by i Tolg socken
har varit flera åtskilliga penningar och
småpenningar. Min fars syster besökte "Barnabrunn-
arna" i sällskap med hennes föräldrar för cirka
75 år sedan, hon led av "skervan" och de
reste dit med henne en natt det skulle vara
i sömngången nidsammandagen, och så
skulle de offra växt i källan när de trätt
at flickan i vattuet.

19. I Höpaväns by Snåby socken finnes ett stort
steurör kallat "Ljunggröret", där ansågs en
skatt skulle vara begravd i en kista av guld
och det var många personer som sått ett
lyse där om nätterna. Nu är tyvärr hela
övertoppen tagen till fylleing vid byggnads-
tjänsten vid Rottne station, det sista togs upp
för 30 år sedan, bottena ligger kvar och

hade nog en genastkärning av 15 meter.
Alldeles säkert ett gravröse.

När prästen det att man skulle sätta lysen om
nätterna vid det stora gravfältet i Ljunga
Finnegård som är ett av de största och
vackraste gravfälten i Kråkenberg län.

För berättar att när Tjuseda kyrka byggdes
så prästade det att trollen tog kyrkklockan
och drog ned den i Skarvessjön vid ett
ställe som kallas "Klockseendet". De försökte
en gång att ta upp klockan med ett
par trillingstietar, men de fick inte säga
ett ord när de höll på med arbetet. Det
gick bra ända de kom till land, då sade
en av dem som var med sade: "Nu är du
allt vår ända", men då brast linan och
sedan dess har man aldrig sett klockan.

21. Det berättas att vid de stora oroligheter
na i Västred när danskarna voro och här-
jade och brände i gårdarna att kvinnorna
i Höpavärs by rodde ut till en ö i Tjussen
som heter Kvinnesholmen och där sago de
när gårdarna i byn brunnos. Namnet
skall ön fått efter denna händelse.

I Ödetofta by Tolp enken prästods hava
trängts av presten att se en enda gård
blev igen utan alla folken omkring. Byn
skall hava sitt namn efter detta.

~~Spår~~
Frageprovet II.

12. Den som var född med segerherwa
ansåg ha en tur med vad han frätrog
sig, han kunde släcka en skogseld o.s.v.
Således har en smed vid namn Peter
Lindal och bodde på Finnagårds ägor
uppe vid Brittatorps-vägen. Han var 75-80
år då och det är 25-30 år sedan han be-
rättade för mig: En gång hade skogseld
utbrutit på hövans Finnagårds ägor vid
pågående vedjaktbrenning och elden höll
på att gå in på Brittatorp ägor, då en
av bönderna i Finnagård kom springande
till Peter Lindals fader gamle liesmeden
Lindal som var född med segerherwa
och bad honom följa med och gå runt
elden vilket han även gjorde och precis
där han gått stannade elden.

✓ 9 ✓

16. Tunnan en kvinna blivit kyrkotagen
skulle hon ej gå vägrastans till byborna
på kafferep eller dylikt, han ansågs
oreu innan hon blivit kyrkotagen.

25. Han hade en vis föreställning om
att ~~den~~ dopvattenet hade betydelse,
om t. ex. två döptes i samma dopvatten
så uppstod en vis likhet mellan dessa
barn, ibland kaneske ej förän de voro
vuxna. Således berättar för mig en
hemmansägare och släktars Orkar Johansen
från Väredseke, Dädesjö socken och levde
till ungefär 1930. Han var en mycket
auktad kreaturstäkare i våra bygder,
på frågan var han lärt sig detta svarade
han: "Det är medfött men så är jag också
döpt i samma vatten som "Jorre i Klusång",
en annan mera auktad kreaturstäkare i
Dädesjö socken.

47. Blev en herande kvinna skrämmd av
mångonting och då samtidigt tog sig med
händerna på något ställe så uppstod ett
lyte i likhet med skrämelsen, såvida
hon var s.k. tättskrämmd. Så har en Fru
Ellen Linder, Värjö, berättat för mig, hon blev
skrämmd av en rätta, och hennes dotter fick
ett lyte i ansiktet mycket likt en rätta.

En annan Fru i Skärabygd Staderjö socken
blev skrämmd av en eldsvåda och hennes
dotter fick ett stort eldröte lyte i ansik-
tet.

54. Man brukade skrämman barnen för
"brunnsgubben" för att de ej skulle gå och
titta i de alltid för öppna brunnen, själv
har jag många gånger fått den tillsägelse.

Stenar.

Utan i Håpaväns by finnes några stenar som kanske förtjäna att nämnas.

1. Det är en s.k. vilsten och heter "Sven-Erikas sten", efter en gammal man från Finnesgård som brukade vila på den då han gick uppåt skogen. Den ligger på Södergårdens ägor på vägen Håpaväns-Brättatorp.

2. Det är en s.k. "löpsten" (lypsten) och kallas "Smörtrillingen" på grund av sin ovala form varför det ej blev något tag på densamma, den ligger på Kallagårds ägor på Håpaväns-Brättatorps-vägen.

3. Det är också en s.k. löpsten och kallas "Sausbackastenen" och ligger 100 meter norr om det stora gravfältet i Håpaväns där ungdomen för alltid hade sin samlingsplats för lekar och dans.